

Kontrafejlslutninger

Hovedløst. Vi tror, vi kan bruge førstehåndsindtryk til at afkode andre, men faktisk burde vi ikke træffe beslutninger på folks glatte ansigt.

- Weekendavisen
- 19 May 2017
- Af ANDERS BOAS

Et ansigt er ikke fastfrosset i tiden, men skifter konstant udtryk. Alligevel bruger vi ikke mere end 30-40 millisekunder på at danne os et førstehåndsindtryk af et nyt ansigt. Dette øjebliksbillede af andres udseende kan ifølge forskningen forme, hvem vi stemmer på, om vi vælger at ansætte eller låne penge til en person, og om vi mener, at en person er skyldig i en forbrydelse eller ej. Men det burde det ikke, lyder dommen fra den bulgarskfødte professor Alexander Todorov i hans kommende bog *Face Value: The Irresistible Influence of First Impressions*. Vi er nemlig ofte dårligere stillet, når vi træffer beslutninger på baggrund af vores førstehåndsindtryk af folks ansigter, end hvis vi slet ikke havde kunnet se dem. Forskellige kulturer kan opfatte ansigter på lidt forskellige måder, og vores opfattelse formes også af de ansigter, vi møder. Vi kan generelt bedre lide ansigter, der ligner dem, vi har erfaring med – hvilket kan forklare, at folk lader til at vælge hunde, der ligner dem selv. Men ifølge Todorov, der er psykologiprofessor ved Princeton University, er vi i store træk ret enige om, hvad forskellige ansigter signalerer. Overordnet er vi optaget af at aflæse, om vi kan stole på ansigtets ejer, og hvor dominerende personen er, og grundreglen, der kan udledes af Todorovs forsøg, er, at jo mere feminint et ansigt ser ud, jo mere troværdigt opfatter vi det, mens et ansigt i stigende grad opfattes som dominerende, jo mere maskulint det tager sig ud. At vi i grove træk ser det samme i ansigterne, er ikke ensbetydende med, at vi har ret i vores vurderinger, understreger Todorov. Antagelsen om, at en persons karakter og personlighed kan aflæses i udseendet, også kaldet deres fysiognomi, var populær i 1700- og 1800-tallet, men blev sidenhen miskrediteret. Måske kunne man alligevel ikke afgøre, om folk var forbrydere eller genier ved at aflæse deres ansigt. De seneste år er forskere dog igen begyndt at interessere sig for, om der kan være en kerne af sandhed at aflæse i folks ansigter. Studier har for eksempel vist, at folk er bedre til at gætte seksuel observans ud fra billeder af ansigter end ved blot at vælge tilfældigt. Et andet studie har fundet, at ishockeyspillerne med de bredeste ansigter (i forhold til ansigtets højde) også var dem med flest minutter i straffeboksen, altså de mest aggressive. Todorov er dog ikke overbevist. Et studie, der forsøgte at gentage ishockey-forsøget, fandt, at folks kropsvægt godt nok kunne forudsige deres aggressivitet på isen, men ikke deres ansigtsproportioner, og selvom vi altså umiddelbart lader til at være bedre til at gætte folks seksualitet på baggrund af billeder, end ved at slå plat eller krone, er den statistik ikke imponerende ifølge Todorov. Vi har nemlig i de fleste situationer en baggrundsviden om, hvor mange der har et givent karaktertræk, og hvis vi støtter os til den, vil vi kunne klare os meget bedre end ved at støtte os til billedet. Så selvom vi måske ikke kender den præcise fordeling af folk med forskellige seksuelle observanser i befolkningen, ville bare en vag idé om det stille os langt bedre end vores førstehåndsindtryk af folks ansigter. At vi ofte klarer os dårligere med ansigtslæsning end med simpel sund fornuft, understøttes af et forsøg Todorov og hans kollega har lavet. Her blev folk præsenteret for portrætter af amerikanske politikere i par, og ud fra dem skulle de vurdere, hvem der var henholdsvis demokrat og republikaner. Deltagerne klarede sig bedre,

end hvis de blot havde valgt tilfældigt, men havde kun 56 procent rigtige. Langt bedre klarede en simpel algoritme sig. Den var baseret på sandsynligheden for, at folk med en given etnicitet, køn og alder var henholdsvis republikanere eller demokrater. Algoritmens første kriterium: Hvis kun én af de to kandidater var hvid, blev denne udpeget som republikaner. Andet kriterium: Hvis den ene kandidat var mand – republikaner. Tredje kriterium: Hvis den ene kandidat var meget ældre end den anden – republikaner. Hvis alt andet fejlede: slå plat eller krone. Algoritmens informationer var altså oplysninger, som deltagerne også kunne se ud af billederne og derfor kunne have valgt at støtte sig til i deres vurderinger. Alligevel klarede algoritmen sig bedre. Den var langt fra perfekt, men gættede rigtigt i 62 procent af tilfældene. Ifølge Todorov viser det, at vores tiltro til vores egen ansigtslæsning er så stor, at vi ignorerer ganske brugbare oplysninger og laver dårligere bedømmelser, end vi ellers ville have gjort.

HVORDAN kan det være, at førstehåndsindtryk betyder så meget for os, når det lader til at være så ineffektivt et værktøj? Ansigtet er ifølge Todorov formodentligt kommet til at spille en så central rolle for mennesket, fordi den sociale kommunikation er så vigtig for arten. Menneskets hårløse ansigter og aflange, delvist hvide øjne er sandsynligvis udviklet, fordi det gør det lettere at aflæse hinanden, men oprindeligt har aflæsningen dog primært handlet om at forudse andre menneskers intentioner og handlinger i øjeblikket, ikke deres generelle karakter. I størstedelen af menneskets historie har vi levet i små grupper med folk, vi kendte indgående. Deres generelle karakter og troværdighed havde vi allerede gode oplysninger om fra livet med dem. På samme måde har vi også i dag vores primære erfaring med at aflæse ansigter fra de mennesker, vi omgås jævnligt med. Det viser sig da også, at vi er ret gode til at aflæse andre menneskers øjeblikkelige følelser, men det betyder ikke, at vores førstehåndsindtryk også er en god rettesnor for fremmede personers generelle karakter. Spørgsmålet om, hvorvidt man kan stole på mennesker, man lever sammen med, men ikke kender, blev imidlertid påtrængende, da vi begyndte at leve i større samfund, og Todorov og kollegerne har fundet ud af, at det er de øjeblikkelige følelsesmæssige udtryk i ansigtet, vi bruger til at drage konklusioner om folks karakter. Problemet er bare, at de øjeblikkelige udtryk ikke er nogen særlig god markør for menneskers generelle personlighed, fordi de fleste mennesker har et rigt følelsesregister, og vurderingen således afhænger af, hvilken tilstand vi møder dem i. Udviklingen synes ikke at være stoppet med vores overgang fra småsamfund til storbyer. Jo mindre kontakt vi får med folk ansigt til ansigt, jo oftere vil vi stå i en situation, hvor vi skal vurdere en persons karakter blot ud fra et billede af dem. Vi vender for eksempel tommelfingeren op eller ned til partnere, kommende medarbejdere og sågar politikere uden at have mødt dem ansigt til ansigt. Når vi ikke fravælger billederne, selvom vi måske ville træffe bedre valg uden, skyldes det ifølge Todorov, at vi sjældent får tilbagemeldinger om de fejlslutninger, vi gør os på baggrund af førstehåndsindtryk. Ofte vil man jo undgå at have kontakt med en person, der har givet en et dårligt førstehåndsindtryk, og derfor vil man sjældent finde ud af, om man fangede vedkommende på det forkerte ben, eller om han virkelig var så dum, som han så ud i øjeblikket.

Alexander Todorov: »Face Value: The Irresistible Influence of First Impressions«. Princeton University Press, 2017.